

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“

ПРОСИТЬ

Уділи можна доплачувати в Централі і в складах Союзу на провінції.

Означують вони з одного боку
аусилля Франції за всяку ціну за-
кріпити своє положення в Європі
так, щоб цілком шезло перед нею
мареву реванжу з боку Німеччини
колись у мабутньому, а з другого
безсумнівний зріст значіння Росії в
міжнародному положенню. Дяк
таких вирінають тут у звязку зі
зкріпленням міжнародного впливу
Росії: яку вартість взагалі сьогодні

На перший погляд дивно воно, що майбутня Росія, отже щось, що сьогодні ще не існує, що вона вже входить у рахунок реальних міжнародних сил, як це доказує участь Росії в різних міжнародних переговорах і дипломатична гра з різних боків, щоб притягнути її в союз, чи порозуміння. Але ж цілком перестане вочо бути дивним, коли зважити, що сьогодні в подібнім знесенню як Росія лежить уся Європа, що не лише Росія сьогодні нездібна до війни, але й уся Європа, не виключаючи навіть мілітаристичної Франції. Все, що діється в Європі на наших очах, уся міжнародна дипломатична гра, всі ультіматимі і погрози — все це означає ніщо другого, як творення будучини, як організування нових сил до рішучих майбутніх конфліктів, до реальної політики — в майбутності. Сьгоднішня Росія є в значній мірі фант мом, її поблакування зброемо, її погрози є покищо блефом. Але ж так само справа ма

П. 121/23. В імені Річпосполитої Польської! Суд окружний карний яко. Трибуналу просовий у Львові рішив на висновок прокуратурії Державної, що зміст часопису "Громадський Вистіп" число 39. (1923) від 21. II. 1923 в артикулах під заголовком: "1) Польська ма нон" в підсти-
лі, "Греко-славна церква в Польщі в уступ-
ах і слідах: якzus" "Ми ропоци-
Ори", 3) "Комунікат Білоруського По-
льського Клубу" в уступі від слів
"Сх дна границя Польщі до кінця. 4) "За-
вільні відозва" в уступі між словами: "п-
державу" і "на тому" містить в собі с-
о значення з § 63 а) закону: карн. уступ

Сьогодні, коли так, чи ніякше,
в Росії комунізм здає свої позиції.

доконану в дня 20. лютого 1923 р. кон-
фіскату за оправдану і зварида знищення
щого вказу і видав по думі § 493
процедури карної - заказ дальшого ро-
ширювання того друкового письма. За-
разом видав наказ відначальному редак-
торові той часовиці, щоби се рішення
помістити безплатно в найбільшій числі
і то на першій сторінці. Незвикоману
того наказу потягав за собою наслідки
предвижені в § 21 зак. друк. з 17. груд-
ня 1832 Д. п. д. № 6 ек 1803, а іменю
засудження за переступство из гривні
400 Мл. — Львів, дня 21. лютого 1923 р.
(Підпис секретаря) [ ]

коли оказується, що з точки погляду історії більшовизм взагалі не був конструктивною силою, з цієї ж самої точки погляду одне слід уважати в ньому конструктивним: сучасну совітську закордонну політику. Вона відповідає духови всієї минулої історії Росії і підбудовує фундаменти під міжнародну могутність тої третьої, сьогодні ще не заснованої, майбутньої Росії. Відслід зрозуміле воно, чому російські емігранти з „контрреволюційного“ табору сьогодні співділяють у закріплюванню міжнародної позиції Росії на спілку з совітською дипломатією. Сподіюється вони, що цією третьою, післябольшевицькою

Росією будуть як раз вони, що вони стануть на чолі цієї майбутньої реальної сили, якою стане Росія. Зрозуміле теж, чому в Західній Європі говориться вже сьогодні про союз із майбутньою Росією. Ця майбутня Росія не є нереальним фантомом: уже сьогодні помічність твердий кістяк цієї майбутньої Росії, її традиційну, вперту, досі непереможну експанзивність.

Присилайте склади на пресовий фонд на ім. 39.000 в Союзі Кредитових. Львів, — — — Річки 10. — — —

Америка й Європа

Американський пацифіст про французько-німецький конфлікт.

„Європейські відносини почали бути в останніх роках щораз то гіршими й сьогодні ми дійшли до межі найбільшої небезпеки“ — пише відомий американський пацифіст, економіст Едуард Файлін в одній зі своїх статей. Він нагадує далі листа, якого в березні 1917 року написав амбасадор Пейдж до президента Вільсона: „Світ розпадається на дві половини, з котрих одна, наша (себто: американська) матиме золото й усі ті припаси, які потребує для життя Велика Британія й Європа, — друга ж буде занедко бідною, щоб могла купити їх“. Здійснилося передбачення швидкого дипломата; так само два роки тому справедливо заповів сам витор, Е. Файлін, теперішню економічну світову кон'юнктуру: „коли Європа не підійметься на ноги й не буде всилі виступити, як колись, солідним купцем, то ціла її економічна структура буде загроженою. Європа, переживаючи внутрішні потрясіння, не зможе використувати американського експорту, а наслідки такого стану покажуться у Зєдинених Державах у виді безробіття, соціальних потрясень та рїжних складних труднощів“.

Автор статті не є прихильником тезис „Америка для Американців“. Він признає, що кожне покращання відносин в американському господарському житті може бути серед сучасних обставин тільки переходною стадією. Коли в Америці не можна вивести надвижки, яка

рахає біля 20 відсотків усієї її продукції, то в її фабриках і крамницях мусить послїдувати застій; промисловці й купці примушені тоді обмежити свій чистий дохід до мінімуму, але й одночасно обвинити заробітні платні до такої межі, про яку обережні хлібодавці ніколи не відважилися би думати в інших часах. Але такі відносини тягнуть за собою страйки й масове виводження служби, з усіма неминучими в таких випадках явищами соціальних і політичних колотнєх.

Тому тільки покликання до життя зажерлого європейського базару може вратувати від біди американського фермера й робітника. Але це не може статися рїшїше стабілізації європейських валют й вирівнювання європейських бюджетів. І нефаховці розуміють вже, що такого оздоровлення фінансово-економічних відносин в європейських державах не можна досягнути без закордонної допомоги, без кредитів, які в найбільшій частині мусять приїхати від американських банкірів і банкірів. Але ніхто з них не повинить грошей, поки не усунеться комплікацій, які повстають в наслідок несплатування німецьких репарацій і поки не є усуненою небезпека нових врсн.

Пан Люшер, міністер воєнного постачання у кабінеті Клемансо, а потім міністер для визволення земель після закінчення перемир'я, заявив 7. листопада під оплески всієї палати депутатів ось що:

в часах, в яких промислова здатність є головною базою для мілітарної здатності, Франція не може допустити до того, щоб Німеччина відізкала саєю промисловою здатність, — як довго Французи не матимуть певности, що найдуть допомогу в момент, коли німецька промислова здатність знова перетвориться у мілітарну. Іншими, простішими й коротшими словами значить це стільки само, що: Франція не може без гарантій допустити, щоб Німеччина працювала так інтензивно, щоб була в силі заплатити Франції воєнне відшкодування. Воно є також рівнозначне з правдою, що в наслідок такої політики дійсно воєнне відшкодування не буде заплачене, себто, що Франція не зможе стабілізувати своєї валюти, й на далі не відмовиться від такої міжнародної політики, яка є небезпекою для світового мира.

Автор згадує інтерв'ю, яке він дав у вересні минулого року в Парижі редактору „Oeuvre“. Він казав вже тоді про Францію й Німеччину: обі ці держави потребують великої позички. Франція не дістане ніякої позички, як що одночасно не отримає її Німеччина, бо ж не можна давати Франції грошей не маючи певности, що вона поверне їх, а не поверне вона їх, не діставши від Німеччини належного воєнного відшкодування.

Але Німеччина ніколи не зможе заплатити репарації, коли вона не матиме відповідної продукції, — а не можеж продукувати не маючи стабілізованої валюти; знову німецька валюта не може бути стабілізованою, поки Німеччина не дістане закордонних кредитів.

Та ні Франція ні Німеччина не побачать закордонних кредитів, як що не буде усуненою воєнна небезпека, себто небезпека війни в час невирівнювання боргу, бо ж кредитори не будуть вкладати свого капіталу в країни, які може швидко заплутатися у воєнний танок, або яких платнича здібність може зменшитися чи зовсім зійти на нівець в наслідок якихось економічних „санкцій“.

Однак можна звільнитися від цієї воєнної примари тільки тоді, коли Франція матиме гарантію, що вона найде поміч на випадок ново-

го німецького нападу. Ця гарантія мусить бути такою, щоб Французький нарід заспокоївся та щоб опозиція не могла орудувати, як аргументом для своїх виборців, — небезпекою німецького наступу. Тоді Франція змогла б заощадити з свого військового бюджету три мільярди річно, а зредукувавши всі інші зв'язані з цим видатки, могла б перевести остаточну санацію свого бюджету та оминати надто високого оподаткування.

Франція була б тоді фінансово врятована і тоді було б можливо вирішити питання репарацій в єдиному розумний спосіб, а саме, щоб погодитися в Німеччині, що до воєнного відшкодування на тій базі, що відшкодування повинно бути як мога більше, а проте не більше від платничої здібности Німеччини.

І коли таким робом була б усунена небезпека фінансового краху та необхідности встановити такі податки, які перейдуть сили оподаткованих, Франція могла б знову своєю стабілізованою валютою виступити на світових базарах, як господарський конкурент.

Тоді питання воєнних французьких боргів Америці не було б для фінансів Франції питанням життя і смерті, і тоді можна б розвинути в Америці отверту пропаганду в цім напрямку, щоб зясувати американському народови французький погляд, що цей борг належить до спільних видатків на спільну війну і тому повинні взяти його на себе всі спільники, а не одна лише Франція.

Поможіть політичним в'язням! Фонди Комітету допомоги для них уже цілком вичерпані! Негідне честі Українського Народу було б, коли б наша суспільність всіма засобами не постаралася улекшити своїм політичним в'язням їхню важку долю! Негайно прищипіть нові латки до Краєвого Союзу Кредитового, Ринку ч. 10, або до „Гва „Дністер“ вул. Руська ч. 20. Харчі доставляйте до кухні в „Народнім Домі“, Львів, вул. Рутівського ч. 22. П. пов.

Д-р МИКОЛА ЧАЙКОВСЬКИЙ.

Великий Реформатор.

(У 450 ліття народження Миколи Коперника.)

Історія людської культури — це властиво тільки реєстр здобутків поодиноких людей, одиниць, які своїм умом переростають своє оточення. Часто говорять, що геній приходить на сто років за скоро, однак як би він прийшов у свій час, отже як би був відразу зрозумілий для всіх, то ми не мали би основи вважати його генієм. Геній випереджує нормальний розвиток людскости; він кидає думку, на свій час незрозумілу, і викликає або повну байдужість до себе, або бурю, і аж пізніші покоління оправдують виступ того генія. Геній не приходить ніколи непередбачуваний, як *deus ex machina*; його виступ мусить мати як підклад працю багатьох своїх попередників.

Із таких геніальних виступів окремих одиниць твориться скелет цілої історії культури. Інші ж визначні, хоч менше помітні одиниці, дають потім тільки тканину до того скелету.

Кожна важлива культурно-історична подія заслугоє на те, щоб її в слушний час згадати й належно оцінити. Таким чином вибудовується культ людської духовної історії, який може стати не один раз наукою для грядучих поколінь. Такий культ треба вважати

обов'язковим не тільки для поодинокі нації, але для цілої людскости взагалі. Такою культурно-історичною маніфестацією є й нинішня згадка про 450 літні роковини народження одного з найбільших геніїв людства, реформатора астрономії та основника сучасного астрономічного світогляду, Миколи Коперника.

Народився Коперник 19. лютого (старого стилю) = 1. березня нового стилю) 1473 р. у Торуні над Віслою, як син таможнього купця. Перші роки науки відбував у катедральній школі у Влоцлавку, куди забрав його після смерті батька брат матері, Лука Вацельроде, пізніший єпископ Вармиї. В рр. 1491—1495. студіює на краківській університеті медицину, а попри те й математику та астрономію, така всесторонність була на ці часи доволі часта.

Після закінчення краківської науки виїжджає на дальші студії до Італії, а саме до Болонії, Падуї та Феррарі, де вчиться спершу права, а потім із повним запалом віддається астрономії. Короткий час, у 1500 р., живе в Римі, де займає становище принагідного лектора університету.

1505 р. вертає в рідні сторони й живе зразу в Гайльсбергу як секретар свого дядька-єпископа, а визволившись з під його курателі аж із його смертю (1512 р.), переноситься до Фрауен-

бургу, де його вибрано каноніком капітули. На цій посаді остає до смерті (24. травня ст. ст. = 3. червня н. ст. 1543 р.), займаючись попри обов'язки свого становища далі астрономією.

Головний твір Коперника — книжка „Про обороти небесних тіл“ (*De revolutionibus coelestium libri VI*), виданий Осіяндрам у Нормінберзі 1543 р., так що автор побачив видруковану свою працю аж на смертній постелі. У цьому творі Коперник викладає нову теорію рухів небесних тіл, яка валить до ґрунту всю дотогочасну астрономічну науку. Над розробленням своєї теорії працює близько тридцять років; була вона готова вже 1530 р., однак автор тримав її ще довгий час у тайні і вгодився видати аж за намовою вітенберського професора Ретіка.

Щоби зрозуміти значіння Коперника в історії астрономії і взагалі в історії людської думки, треба перш за все зясувати собі астрономічний світогляд, який панував на переломі середовіччя та новітніх часів.

Панувала тоді в астрономії неподільно птолемейська система, яку треба вважати синтезом всіх астрономічних спостережень та обчислень, починаючи з єгипетських та вавилонських, акінчаючи працями німецьких, французьких та іспанських університетів у 15. ст. Вона в своїй основі вчила, що осередком світу є земля, яка є абсолютно нерухома, а кругом неї порушуються всі небесні світила, тобто сонце, місяць та

всі зорі. Основа була проста, ясна й очевидна: мала за собою традицію багатьох століть і голоси таких авторитетів, як Платон та Арістотель. Її приймали за свою — з дуже малими винятками — всі астрономи, і вносили до неї тільки свої поправки, щоб в міру поступу обсерваційної техніки доховувати згідність між теорією та дійсністю. І в цій випрацьованості, в цій точності теорії лежала вся її переконуюча сила — а одночасно й зарок її смертності.

Поправки, про які тут мова, відносилися головню до способу, як треба собі уявляти рухи поодиноких небесних тіл.

Первісний погляд, що тими шляхами є кола, в осередку яких міститься земля, треба було закінчити та прийняти, що земля стоїть трохи з боку спільного осередка всіх тих кол. Далі, щоб ще ближче підійти до дійсности, прийнято рух по т. з. „епіциклах“, отже колах, які обертаються по обводах інших, постійних кол. (Піппах із Родосу, 2. ст. до Хр., та Кладій Птолемей, 2. ст. по Хр.) Таким робом доведено до задивляючої докладности, однак це вносило страшну заплутаність у всі обчислення, бо кожному нову недокладність поправлявано новими колами, ексцентами та епіциклами.

Отсе саме було слабою стороною цілої тої теорії. Уже в старовину піднімалися голоси невдоволення нею (Герклід із Понту, учень Платона, висловив здогад про обороти землі кругом осі, а Арістарх із Самосу, 3. ст. до Хр., говорив

^{*)} Новий стиль заміє пача Григорій XIII, 1582 р.; до 1700 р. рїжниця виносила 10 днів, а потім що 100 років зростала на 1 день, так що сьогодні виносить 13 днів.

Квадратура кола.

(Ян Польща хоче оздоровити свої фінанси.)

Вся польська преса, під очевидним впливом правительственого гасла з Варшави, переповнена широкими міркуваннями про «бутні заходи біля направи державних фінансів Польщі. І не диво. Вся фінансова господарка Польщі знаходиться в стані повного банкрутства. Це банкрутство таке очевидне і таке жахливе, що вже навіть ніхто не намагається цього закрити і затуманити. Постійний упадок польської валюти, який до недавня ще обертався, так сказати, в «нормальних» рамках, прибув останніми часами форми дійсно горендальні. Сміло можна сказати, що польська валюта одиниця, польська марка, перестала бути необхідною функцією внутрішнього і зовнішнього обороту. Типічні симптоми агонії зниклої валюти: божівільна зривка ціл, втеча від парки, страйк акордону при прийиманню польської валюти, — а вслід за цим повна анархія господарського життя в нутрі, оце ті «успіхи», яких вдалося добитися на господарському полі польської держави. Недавні самопевні вигук про рожеві господарські гороскопи, які мовляв, відкриваються перед Польщею — раз тоді, коли Польща добула і власність одну, раз другу область (н. пр. Східну Галичину, Вільно, Гор. Шлеськ) тепер нагло призабулися і затихли. Курс долара до бігасе границі, на який, як відомо з практики, загалом замірає всякий господарський оборот. Остаточні обрахунки поодиноких позицій бюджету ще не опубліковані, та й супроти девальвувачі марки, ледви чи можуть бути зроблені. Однак і з приватних вісток не є для нікого тайною, що недобір державного скарбу йде вже не в міліони і мільярди, а в біліони. З уваги отже на такий подійний стан зрозуміло, що державним керманічам у Варшаві зачинає добре віяти морозом по спині і вони — по своїй волі і спроможності — забираються в останні моменти до направи поруйнованих фінансів своєї держави.

Але перед приступленням до критичного розбору оцих проєктів, слід перш усього зупинитися над причинами, які до теперішнього більш чим сумного стану довели.

Бо тільки такий розгляд може дати нам певні підстави до засування думки про успішність намірених спроб.

Господарство кожної держави опирається в своїй суті на цих самих принципах, на яких опирається господарство приватної одиниці. Суворе життя не знає під цим оглядом жадних штукатств ані фокусів. В останній інстанції рішає про багатство і достаток одиниці — результат її праці. Потреби одиниці є безконечні, але, на жаль, на задоволення цих потреб має вона вреніт решт тільки один засіб: працю. Отже, коли одиниця хоче правильно господарювати, вона мусить свої потреби приновити до доходів. Інакше — ніхто їй не допоможе і просто людина не зможе повязати кінців з кінцями.

Ясна річ, що приватна одиниця, яка в життєвій боротьбі здає виключно на власні сили, коли промахнеться проти сього «залізного» правила — лишається росторошена на шляху. Але держава нахочиться під цим оглядом трохи в кращому положенні. А принаймні: позірніо в кращому.

Бо хоч держава також є тільки господарською одиницею і на задоволення своїх потреб має одинице джерело в тих матеріальних засобах, які їй віддають громадяне держави (податки, мита, державні позички і др.), то, як сказано, в модерних умовах вона має безпосередній або посередний доступ ще також до одного спеціального джерела «багатства» — до фабрики гроша. І ми є свідками, як багато т. зв. новостворених держав, без зайвих виклиців совісти, жапалося і хапалося такого способу «поправ» своїх фінансів. Шляхом есконту своїх векселів в друкарні державного гроша, правительством «покриває» свої видатки і тим способом робить перший крок на похилій площині, котра скорше чи пізніше все доводить до руїни. Зайде, бере свій початок страшний рак грошевої інфляції, який пошлу але послідовно розділяє ціле господарське життя держави. Набувши гріш з повітря, а не з кишені громадян держави, як на ділі повинно бути (або зі закордонних позичок), держава са-

має перший товчок до смертного танку постійної зривки ціл, яка немов гадюка, що викрутивши кусає себе у власний хвіст — уступає місце дефіцитові, котрий знов доводить до нової емісії непокривного паперового гроша і так далі аж до dulce infinitum.

Деж отже архимедова точка в оцій злавалося би, непростеній суматосі фактів, причин і наслідків? На де питання тільки одна відповідь: держава мусить свої видатки приновити до прибутків, а не на відвороті. Інакше вся балачка про сачацію державних фінансів ніщо, тільки пусті слова без змісту.

І ми знаємо, що так дійсно поводяться держави зі здоровими фінансами. В Англії і Америці принцип безоглядної ошальності в державній фінансовій господарській і бюджетовій моралі (не видавай ні цента коли не маєш на видаток покриття) творять непохитну основу всього господарського життя нації. На подібний шлях астунила в Центр. Європі Чехо-Словаччина, яка тим самим абудувала для себе всі умови і для державно-політичного існування.

Приглядаючись державному бюджетові Польщі, ми бачимо, що більшу половину видатків відає армія. Другу частку видатків творить залізничний бюджет, за яким йдуть видатки на т. зв. відбудову, адміністрацію і проч.

Тимчасом про подані тут джерела постійно зростаючого дефіциту в оголошених проєктах не згадується зовсім, або дуже мало.

Вона і зрозуміло. Польща виросла в державу у зривковому шаленому умовичах. Використовуючи підхожу для себе міжнародно конюнктуру, Польща набрала стільки земель на лаво і на право, скільки лише сама захотіла. Навіть «безграниці» анексіоністи з під стягу вшехпольської партії, під цю пору, на загал «прополені» новими кодонами своєї держави, намагаючись їх тільки закріпити і утреталити.

Однак в такому рахунку є свої йовидличні дефекти. Для «оборони» своїх кодонів приневолена Польща дежати під зброю о другу що до величини на континенті армію, яка, очевидно, не живе повітрям і вимагає стільки видатків, скільки Польща не може видусити зі себе хоч би і як нама-

галася. От тут і печать над усіма спробами поправи державних фінансів.

Польська армія перевищує чисельною силою армію Німеччини з перед війни. Але Німеччина була державою могутною, з великанським промислом, з великанською морською і внутрішньою торгівлею і з невичерпаними продукційними силами в нутрі своєї суспільності. Цього про Польщу хіба не скаже і найгорячіший польський патріот.

Діло в тому, що Польща, з огляду на своє міжнародне положення, за своєю волею чи проти неї — не може обмешити своєї збройної сили до такої міри, яка відповідала б її непосильним матеріальним засобам. І тому теперішній міністр фінансів Грабський дуже зручно поділив майбутній польський бюджет на дві головні частини: бюджет звичайний і бюджет надзвичайний. В проєктах направи говориться тільки про перший бюджет, натомість про другий задержується самозрозумілу і благоразумну мовчанку. В пресових коментарях міністр Грабський підчеркнув, що надзвичайний бюджет держави і після переведення санції буде вказувати постійні недобори. Висота цих недоборів виноситиме, по його словам, суму одного мільярда польських золотих. А тому, що нова рахункова-валютна одиниця, котру на місце зовсім обезвартненої польської марки хоче ввести теперішнє правительтво, буде на початку рівнятися менш-більш золотому швайц. франкови (його курс виносить тепер около 300 мп.), кожен даяк легко собі обчислить, що навіть по оптимістичному підрахунку ви м'нстра — постійний недобір з одного військового бюджету буде виносити суму 3 біліонів мп. Цей недобір, очевидно, підвищиться автоматично, коли курс марки ще далі впаде, так, як польський золотий покищо виступає тільки в характері чисто розрахункової а не дійсно уфундованої монетної одиниці. Як отже супроти цього першого «пункту» сачації державних фінансів Польщі будуть виглядати всі дальші — дійсно важко розгадати.

Та залишасмо його на боц, Розглядаючи дальші точки проєкту і зупиняючись над поодинокими з

про річні рухи кругом сонця). Однак старовина не була притоком грунтом для реформи астрономії. Ця наука служила тоді виключно практичним потребам, а саме докладному передсказуванню небесних явищ, отже була виключно штукаю мірвання та обчислювання. Пояснювати причини зв'язки між поодинокими явищами — лежало ще далеко поза її завданнями в ці часи.

Копернік знав добре погляди своїх духових попередників і в їхнім прикладом прийняв сонце за осередок колових шляхів планет Марса, Юпітера і Сатурна, — а звідси був уже тільки один крок до нової науки. Треба було ще тільки заложити, що і дві ближчі планети Меркур і Венера, мають також сонце за осередок своїх доків, а тоді вже аж сам напрошувався здогад, що великий простір між Венерою і Марсом не може бути порожнім, тільки що це місце для рухів землі та її місяця. Ось такий здогад пояснив всі явища, які здавалися на небі так само добре, як і стара теорія, а його вищість лежала в тому, що був багато простіший, бо обходився без тої безлічі ріжних код, які мусили вводити Птолемеї та Птолемеї.

Копернік учить так: Перша й найвища зі всіх сфер (куль) — сфера постійних зір, яка містить у собі все инше і тому є нерухома. Далі йде шість сфер поодиноких планет (Сатурн, Юпітер, Марс, Земля, Венера, Меркур*), а в осередку всьо-

го стоїть сонце. Бохто міг би в цій найкращій святині цьому світові призначити инше або краще місце? Сонце керує рухами всіх тіл, немов цар зі свого престолу. Наслідком того бачимо тут такий гармонійний зв'язок, якого деінде не подіблеш...

Отця теорія пояснює справді дуже добре, чому планети змінюють своє місце на небозводі та свою величину, коли між постійними зорями цього немає. Приною того є змінні віддалі поодиноких планет від землі, — бо їхні обіги не відбуваються одночасно, — а віддалі постійних зір такі великі, що величина дороги землі в порівнянні до них зникаючо мала.

Всеж таки коперніканська наука мала багато дрібних хиб, які на перших порах робили її мало придатною в практиці.

Найважлишою хибою був здогад, що дорогами планет є кола, а їхні рухи відбуваються рівномірно, а це суперечило вже навіть тодішнім обсерваціям. Копернік, хоч став на зовсім відмінне від своїх попередників становище, то проте так вніс у свою теорію багато старо-винної, птоломської аристотельської традиції; так нпр. Плятон учив, що немає ніякої причини, щоб небесні тіла могли порушуватися инакше, як рівномірно. Взагаліж у Греків дуже часто форма брала перевагу над змістом; виходячи зі становища, що найдоскодалішими геометричними творами є коло та куля, вони без-

критично переносили ці естетичні форми у природознавство. Такому самому обманові підпав і Копернік, а навіть Кеплер зразу пішов на цю удку; і тільки тоді, коли порвав із тими останками традиції та вілокся колозо рівномірних рухів, зміг дати правдиве пояснення дійсного стану річей.

Показів для своїх здоганів Копернік властиво не мав; його геніальна думка давала тільки просте пояснення булові всесвіту і в цій великій силі його інтуїції лежить його головна заслуга. «Більше правдоподібне, каже він, що земля обертається, ніж що всі планети й комети та безчисленна множина всіх постійних зір відбуває кругом землі правильний оборот що 24 години». Властиві докази прийшли багато пізніше.

Перше видання твору Коперніка перейшло без більшого відгону. Цілий тодішній світ стояв під виключним пануванням птолемеїстичної до того тоді ще не було свободи навчання, так що всі мусили вчитися по Аристотелеві та Птолемеєві. Врешті сама нова теорія в порівнянні до старої була ще за мало розроблена, щоб стати пригодною до практичних обчислень.

Копернік, пускаючи в світ свою книжку, немов передбачував, яку бурю вона викличе, тому усунув із неї все, що могло зати тенденційний або полемічний характер, а особливо всі натяки на зв'язки з релігією. В цій цілі в передмові висловив генезу та мету свого твору, а крім того присвятив його папі,

Він обіщав і церкві користи зі своїх праць, які мали зробити можливість давно вже задуману реформу календаря.

Осаяндрові, видавцеві твору, було того ще за мало; у своїх побоюваннях за книжку та її автора він пішов так далеко, що сфальшував цілком передмову Коперніка. Із його «stupissima praefatio» (найдурища передмова, як її назвав Кеплер), виходило, ніби то сам Копернік не вірить у правдивість своєї теорії, а тільки подає її як вигідний для своїх обчислень засновок. Оце все, а також велика ігноранція освіченого загалу в природничих справах (подібно як і тепер), спинили на якийсь час усіякі гостріші виступи. Відомий вислів Лютра: «Цей дурак хоче перевернути всю штуку астрономії, бо св. писмо каже, що Йоауа затримав сонце, а не землю», треба віднести радше до тої ігноранції, як уважати релігійним виступом проти Коперніка. Далеко виразніше становище займали Меланхтон, який назвав цю нчувану новість просто безбожною.

Буря назрівала поволі, а вибухла аж за часів Галілея, коли той у своїй «діяльозі» особисто затепив папу як противника коперніканської теорії. Як відомо, католицька церква, на рівні з обома протестантськими, повела заважний бій проти тої «безглуздої та безбожної науки», і в йому впало багато жертв, головню з вини св. інквізиції. М. н. тажко переслідувано Галілея, спалено на костирі Джордана Бруна (1600 р.) та обвинувачу-

*) Тоді вважали Сатурна найдальшою планетою. Ще дальші планети відкрито

під час, а саме Урана 1781 р. а Нептуна 1846 р.

них, можна сказати, що вони всі об'єднуються в блудному колесі, з якого немає виходу. Основна думка проекту спирається на принцип, що громадяне польської держави досі не платили державі стільки, скільки мусять і повинні. Отже тому на цілій лінії драконський фіскалізм. Введення „польського золотого“ має передовсім на цілі лібералізм до кишень т. зв. реальних посідачів. Власники землі, домів, фабричних підприємств, всі купці і люди з доходом мають в майбутнім платити податки по реляції „польського золотого“ до кожного курсу польської марки, отже суми, які підуть в порівнянню з нинішніми в сотні і тисячі процентів вгору. Також і посередні податки мають стягатися по податній нормі. Всі державні монополії, залізниця, пошта і телеграф і собі не остануться по заді.

Який-же буде наслідок такої „реформи“? Перший наслідок вилеється в небувалі досі звищі ціни, а ще далі в повній стагнації цілого господарського життя. Бо треба пам'ятати, що мимо горячки мільонів і мільярдів, в який тепер поринула Польща, само громадянство як таке є дуже і дуже вбоге. Промисли ледви нахлюбовується, та й він животіє тільки тому, бо має доступ до державної каси, яка його штучними дозами морфіни удержує при житті, торгівля примітивна — а заграничний експорт спирається на дійсно грабіжницьким вирубуванням лісів, вивозі необхідних в нутрі сировин, середників поживи, то що. Хто отже має платити отсі фантастичні, хоч і паперові суми? Рільничий продуцент буде старатися перекинути їх на споживача, купець на покупця, фабрикант на консумента і в цьому місці причини і наслідки зійдуться немов в хе-

мічний сполучі, яка взаємно себе зносить і неутралює. Вже попередній реформи міністра Міхальського показали, що лихо можна було тільки на деякий час припинити, але не радикально вилічити. Тодішня господарська стагнація повториться тепер у стократно збільшенім виді. „З порожнього не налещи“, а від громадянина держави можна лише стільки видусити, скільки в нього в кишні. Іншої чарівної штучки не втне жаден, хоч би і найгеніальніший міністр.

Та й ще не знати, як до оголошених проєктів поставляться поодинокі верстви польського громадянства. Рахуючись зі сильно виробленим ставовим егоїзмом кожного із них, треба сподіватися, що звичайно завзята боротьба, котрої цілком буде зіпхнути майбутні видатки зі своїх плечей на плечі... суцїда. Тому міністр Грабські, коли скоче ратувати свого шефа ген. Сікорського, ще буде мусів своє фінансове вино сильно піллати водою.

Для цих народів, які попалися в зв'язок з польською державою без своєї волі, відкриваються у зв'язку з плянованими спробами розв'язати квадратуру кола, якою є справа направи польських державних фінансів, дуже сумні перспективи. Число польського населення в Польщі вносить трохи не половину всього населення держави. І ясно, що згадані пропанні спроби відібується в першу чергу на їх шкурі.

Др Павло Лисак.

Платить партійний податок!!!
Присилайте на адресу: „Красний Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вил. нм. ч. 5.000.
Жертводавці повинні 500 мп.
будуть оголошені поіменно!!!

Велика Україна.

Продовольча ситуація.

В Харкові відбулась при участі Ракогського, Петровського, Фрунзе і Владимирова всеукраїнська продовольча нарада, яка розробляла проєкт підготовчих заходів, які необхідні для переведення двох чергових кампаній посівної й продовольчої. Нарада констатувала, що запаси насіння Харківської, Ка-

тевинської, Херсонської й по часті Чернігівської губернії занедко малі для переведення весняних засівів. Особливо несприятливі відомості надходять з катеринославського і херсонського районів.

Волинська, поліська, київська й полтавська губернії можуть власними засобами засіяти поля. Нарада намітила ряд перевозок насіння в ті

чено Кеплерову матір у чарівництві — на ці часи закид, що рівнявся присудові смерті 1616 р. поставлено всі книжки про нову науку на „Індекс заборонених книжок“, де й простояли вони аж до 1822 р., коли вже цілий світ забув про старі теорії. Останнім могоканцем птолемейщини був Француз Де Фонтнел (1657—1757).

Коперніканську науку розвинули головні Кеплер та Галілей (у першій половині 17. ст.); перший відкрив, що дорогами планет є еліпси, а їхні рухи нерівномірні, а другий своєю нововинайденою люнетною ствердив деякими обсерваціями правдивість нової науки. Ньютон (1686) знайшов причини зв'язки між рухами всіх небесних тіл (завкази всесвітнього тяжіння); дов'язавши його думки, Ляплас дав перший елементарний курс механіки неба (1800) і вбрав у математичну форму Кантову гіпотезу повстання світа. Остаточно завершив цю класичну теорію Левер'є (1846), який рахунок відкрив існування найдалшої планети, Нептуна; на основі цього рахунку відшукано її вперше на небі. Був це новий триумф науки Коперніка.

Щож торкається національного питання Коперніка, то, як відомо, між Німцями й Поляками ведеться спір про його походження. Поляки спіраються на тому, що Копернік походив із старопольського роду зі Шлеська та вродився в Торуні, який тоді був під польською владою, далі, що вчився на краківському університеті, а вешті в Бо-

льоні був зачислений в університетську матрикулу як „natione Polonus“. За теж Німці виводять, що вже само прізвище Коперніка (Kopernik — рід походив із містечка Koppernik) чисто-німецьке, а так само корінно-німецький рід його матері, Вацельроде. Целі в Торуні, хоч під Польщею, всі вищі класи населення почували себе Німцями, а краківський університет у ці часи числився більше німецьким чим польським. Що-ж до польської матрикуляції, то, очевидно, слово „natio“ мало значення державної приналежності, а не національної в новочасному розумінні. Врешті стверджують Німці, що Копернік завіси виступав як Німець та в своїх письмах і листак уживав як не латинської, то виключно німецької мови. Зрештою й Поляки не вміють навести ні одного переконуючого доказу про його польськість.

Та для нас отсей спір зовсім байдужий. Ми шануємо в Копернікові не Поляка й не Німця, тільки великого генія цілої людськості, що мав силу порвати з закоренілою, більш чим тисячлітньою традицією та відважився стати до боротьби сам один проти цілого світу людського консерватизму.

Відаючи сьогодні честь пам'яті Великого Реформатора, ми виконуємо наш обов'язок, який накладе на нас почуття духовної спільності з цілим культурним світом.

райони, де його бракує, але прийшла до того висновку, що при теперішньому становищі транспорту здійснити ті перевозики врят чи буде можливо. В зв'язку з цим на нараді було піднесено питання про продовольчу ситуацію, в якій опиниться Україна в біжучому році. Було зазначено, що кампанія по збиранню харчового податку може дати сприятливі результати тільки тоді, коли буде усунено ті хиби, які були в переведенні її в минулому році. З даних, оголошених наркомпродом, видно, що зловживання при збиранні продовольчого податку були дуже великі і що значна частина зібраних цим шляхом продуктів не дійшла до призначенню, залишившись по кишнях продовольчих робітників. З огляду на це нарада визнала необхідним подбати про підготовку нових кадрів про-

дольчих робітників. Нарада визнала бажаним, щоб в продовольчі робітники у першу чергу приймано комуністів і щоб в жадному разі не були прийняті особи причетні до торішних зловживань. Признано необхідним на час збирання продовольчого податку збільшити репресії, як відносно не акуратних платильщиків так і відносно тих, що ринять зловживання. Висунута на нараді пропозиція вернутись до системи розворотки була відкинута, як не відповідаюча теперішній економічній політиці большевиків.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНУ ФРАНКА до Красного Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. нм. 40.000.

За українську школу на наших північно-західних землях.

На засіданню соймової освітньої комісії пос. Хруцький (Український Парляментарний Клуб) поставив ряд домагань у справі української школи на Волині, Холмищині, Підляшшу й Поліссю.

Пром... заявив, що українська школа значно-західних наших земель майже виключно лише... бо в дійсності українська школа є дуже мало. Не лише немає там українських шкіл, але навіть в існуючих школах наука української мови взагалі не відбувається. Пос. Хруцький жадає, щоб міністерство освіти на протязі місяця виготовило законопроект про українське й білоруське шкільництво, щоб від 1. вересня почало відбуватися на всіх наших північно-західних землях обов'язкове навчання української мови, щоб негайно покликані на посади всіх виділених із посад українських учителів і щоб для них улаштовано курси польської мови й історії.

Підчас дискусії над внесеннями пос. Хруцького міністр освіти По-

морські-Мікудовські заявив, що згідно з конституцією міністерство освіти вже рішило виготовити законопроект про шкільництво для не-польського населення та обіцяв, що такий законопроект небаром буде поданий соймові. Тому влишне було б рішати окремо справу української школи, бо вона буде узглядна в законопроекті.

Кс. Лютославські поставив внесення на відложення дискусії аж до часу, поки міністерство освіти предложить обіцяний міністром законопроект.

Після довшої дискусії два останні всесення пос. Хруцького прийнято голосами не-Поляків, людовців, „Визволених“, П. П. С. і Н. П. Р. та візвано уряд, щоб як найшвидше предложив законопроект про не-польське шкільництво.

При зміні адреси просимо не забувати полати і попередити свою адресу.

Порура.

Збройний апетит?

У кількох місцевостях Порури появилися озброєні відділи, в склад яких входять головні студентська мошоль. Також на пограниччю стверджено, що на окуповану область перекладаються озброєні відділи німецьких робітників. Ходять поговори, що Німці приготувляють повстання і в короткі часи мають виконати наступ на Ессен.

Поширення очупу.

Французькі війська заняли Кенігсвертер на правому березі Рену. Рівночасно над Реном вигружено з кораблів нову залозу, яка обсадила Монтбур. До того міста спроваджено 200 марокканських жовнірів.

Америка не інтервеніє.

Французька преса заперечує всі поговори про американську інтервенцію і впевняє, що Америка збереже і на далі неутральність.

Соціалісти в справі Порури.

В Берліні відбувся соціалістичний конгрес в справі Порури. В резолюціях ухвалено домагатися від уряду, щоб він навязав переговори з Францією. В премовах росто критиковано політику кабінету Куна.

Промова канцлера.

На днях німецький канцлер вголосить в Берліні промову, в якій представить положення в Порури і зложить звіт із своєї діяльності в тій справі.

Промова Поаннаре.

Приймаючи професійний

союз старшин доповнюючих кадр. заявив Поаннаре: Франція виявила за 4-літній період війни на побєвищах непохитну відвагу. В слідуючому 4-літньому періоді дала доказ терпеливості і поміркованості для поконання неприятели, чого не зробила би ніякий нарід на нашому місці. Тепер чаша виповнилася по береги. Треба було пригадати Німеччині, що ми побідники й вижидаємо виконання постанов договору. Ми взяли застави, котрих не виречемося за пусті обітницї. Хочемо, щоб заповідані нам кривди були направлені. Зуміємо видержати тягарі, що їх накладе на нас мир, так як ми видержали тягарі війни. Зрештою се ще один рід виснажуючої боротьби, яку ми ведемо тепер, та не ми будемо цими, що дадуть виснажитися. Вкінці подякував П. старшинам за співучаст у акції, яку Франція веде до кінця.

Шліть жертви на будову пам'ятника на могилі Леопольда Мартовича до Пів. Тов. Кредитового „Віра“ в Раві Руській.

Причину цього, що не всі ще постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатці екакутив. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж багнет чужого жандарма.

3 польських справ.

Сойм.

Сойм відіслав у першому читанні до адміністраційної комісії законопроект про обов'язок згодувати місце побуту на поліції, а до бюджетової законопроекти про державний кредит у П. К. К. П. про дальшу емісію банкнотів П. К. К. П. і про емісію 6 проц. скарбових золотих бонів.

Після того відбувалася дискусія над законопроектом про податок від доходу. Прийнято поправку пос. Керніка, щоби при селянських господарствах менших ніж 15 гект. оцінювано доходи у висоті не більше 2 сотні жит з одного морга по пересічних цінах 1922 р. Прийнято далі поправку, яка звільнює від податків від 1. квітня н. р. перших п'ять категорій податників, яких річний дохід не перевищує 5 мільйонів мп.

Піднесено скалю додатку до податку від доходів фізичних осіб і не об'являти спадків. Зрештою законопроект прийнято в другім читанні.

Прийнято в другім читанні законопроект у справі позички гарантованої державою в висоті 120 мільйонів мп. для Львова.

Уряд пропонує нагале внесення про виміну осіб між Польщею й Росією.

Прийнято нагальність внесення Дашинського в справі доріжній і внесення відіслано до скарбово-бюджетової й доріжньої комісії.

Справа Клайпеди в комісії для закордонних справ.

На засіданні соймової комісії для закордонних справ дня 27. н. м. обговорювано литовсько-польські справи. Польський делегат при Союзі Народів Ашкенасі представив розв'яз литовсько-польського спору; зясував його теперішнє положення. Литва спротивилася поділові нейтральної полоси й домагалася віддачі спору до вирішення Раді Амбасадорів, або розв'язу на трибуналі в Гаазі, або арбітражу. Польща жадала поділу на підставі 1. узгляднення етнографічних умов, 2. заселення залізничної Гродно-Вильно смугою широкою принаймні на 4 км. Поділ нейтральної смуги, докраної Союзом Народів польських домагань не вдоволяє і польська делегація застерегла собі ревіндикацію деяких відтинків нейтральної смуги, признаних Литві. Цю справу остаточно вирішить Рада Амбасадорів.

Міністр Скішинський подав комісії до відома ноту союзників до Литви. Нота жадає узгляднення інтересів Польщі, зв'язаних із Клайпедою й заявляє, що виконання цього домагання є передумовою литовської суверенності над Клайпедою. Міністр представив останні події в Клайпеді і вкінці заявив, що в справі литовсько-польського спору відношення союзників до Польщі невизначені. Польський уряд домагається рівноправності для Польщі й Литви в справі клайпедської пристані й плавби по Німані.

Промови Ашкенасового й мін. Сі-

корського потвердили враження, що Польща програла в клайпедській справі. Оба дипломати підчеркали свій мировий настрій.

Підчас дискусії представники правих гостро виступили проти міністра Скішинського. Стронський поклав у вину польського уряду, що нота союзників до Литви неясна. Сейла заявив, що причиною поразки була неясність, нерішучість і «вічна молитва до миру» з боку польського уряду. Гарушевський жадав, щоби Польща... зробила натиск на антанту і запитав, на чім властиво польський уряд опирає надії на вирішення східних границь Польщі.

Пос. Райх звернув увагу, що марні є балачки про натиск на антанту, раз невідомо, якими засобами його можна здійснити й поставив внесення на закриття дискусії та скликання окремого засідання для дискусії.

За внесенням були: не-Поляки, ППС. і «Визволені», проти лівовців і правих. Внесення впало.

Мін. Скішинський заявив, що уряд взагалі не може дати ніяких блищих пояснень і не може виявити нічого більше над уже сказане, тому всякі нові запити є злишні. Але «уряд чуває».

Навіть Гривовські проти Сікорського.

«Хвіля» доносить, що велике зацікавлення викликав на днях конфлікт поміж львівським воеводою Грабовським і прем'єром Сікорським. Справа виглядає так: Ган Грабовський чомусь образився на посла Бриля і за посередництва львівської прокуратури зажадав видачі Бриля судові. За це прем'єр насварив на воеводу й зажадав від регуляційної комісії, щоби відкинула внесення, бо Грабовський не повідомив своєї верхньої влади про свої претензії до п. Бриля. Комісія не могла узгляднити домагання прем'єра з формальних причин, але в політичних кругах панує загальне обурення проти методів Грабовського, які нагадають часи безладдя «кресових крулевійонт». Говорять, що димісія Грабовського після цього буде невідклична.

Проганяють своїх недругів союзників чи навіть — власників.

Ендеки поставили в соймі інтерпеляцію, в якій з уваги на удержання на державні кошти 20,000 вояків армії УНР. мимо рівночасного зросту числа безробітних у Польщі домагаються, щоби уряд негайно предложив соймові докладний виказ коштів удержання «Петрлюрівців» та вняв, на якій підставі Річпосполита їх усе ще «утримує».

Чекіст — дезертир.

Державне політичне управління видало об'їзник до своїх закордонних представників з пропозицією ужити енергійних заходів для розшукування одного з уповноважених державного політичного управління, який був посланий за кордон для організації догляду за емігрантами. Чекіст цей забрав всі секретні суми, видані йому на представництво й на видатки по організації закордонних центрів шп'юнажу. Раніш він був співробітником департаменту поліції, а після большевицького перевороту став одним з найбільш енергійних агентів чека. Прибувши з Росії до Софії, він заявив своїм співробітникам, що мусить виїхати до Югославії, звідки він вже не вернувся. (Вістник).

Бухаринська опозиція.

Бухаринська група увійшла до Центрального комітету комуністичної партії з пропозицією, одкласти призначення на 30. березня конференцію по перегляду програму і тактики до червня 1923 року. Пропозицію бухаринської групи після довгих дебатів було одкинуто. На засіданні Бухарин загрожував помстою трудящого люду й розколом комуністичної партії, обвинувачуючи своїх ворогів в угодовстві. При ситуації, яка утворилася, не є виключений розрив лівої бухаринської групи з центральним комітетом. Прихильники цієї групи виступають з різкою критикою правого крила і

уряду не мітингах і вибораннях. Всі виступи знаходять відгук серед мас і частини безробітних, які сподіваються, що їхнє становище зміниться в зв'язку з перегруповками в центральному комітеті комуністів. (Вістник).

Німці в совітській Росії.

В совітських митних установах на західному совітському кордоні заявили Німці в характері інструкторів. (Руспрес).

На совітській Камчатці.

Ізвєстія повідомляють: В камчатській губернії населення цілком безграмотне. Немає медикamentів й медичного персоналу. Поширений сифіліс й проказа. В деяких місцях проказою охоплені цілі села. В цій губернії нема суда з-за відсутності людей, знайомих з судівництвом. Телеграфічну лінію не на правлявано на протязі 10 років, вона загрожує повною руїною.

Представники англійської ліберальної партії в Москві.

Москва 28. II. Член англійського парламенту Kenworthy, який приїхав до Москви для провірення відносин в Росії, заявив представникам преси, що ліберальна фракція, якої представником він являється, змагає до повного дипломатичного визнання совітів. Kenworthy є тої думки, що зближення Росії та Англії є необхідною передумовою відбудови політичних і економічних відносин світа.

РІЖНІ ВІСТІ.

Перед німецьким рев'янком.

Закордонна преса доносить, що в Німеччині кріпшає думка про не об'їдність активної оборони супроти Франції і Польщі. Версальський договір вважається засудом смерті на Німеччину Польща забрала землі, на яких Німці є більшістю. Такий стан не дасться довго удержати? Німці докладають всіх зусиль, щоби в короткому часі силою пригнати Європу перевести ревізію мирових договорів.

Демонстрації в Клайпеді.

В Клайпеді відбулися демонстрації безробітних. Військо розігнало демонстрантів і арештувало кілька осіб. Ініціаторами демонстрації є Німці і Поляки, які незадоволені з литовського уряду. Польська преса подає неправдиві відомості, що між військом і демонстрантами прийшло до кривавих сутичок.

Ревізія в Софії.

На днях в столиці Болгарії переведено ревізію у приватних осіб та в льокалах різних клубів і товариств, а навіть в театрах і ресторанах. Найдено багато зброї, власності комуністичних організацій. Стверджено, що болгарські комуністи удержували тісні зв'язки із Харковом і Москвою.

Тукачевський про червону армію.

Тукачевський у своїх статтях поміщених в «Ізвєстіях» пише, що червона армія мусить зміцнювати свої сили, щоби бути готовою виступити проти західних держав.

Перша рухоме школа на Закарпатській Україні.

На днях в ужгородському театрі відбулося урочисте відкриття першої рухомої школи. Завданням тої школи мандрувати по селах Закарпаття і ширити освіту. Школа має свій кінотеатр, в якому будуть давати научні вистави. В урочистості відкриття школи взяли участь представники чеського уряду.

Париж Прага-Константинополь.

З днем 15. лютого нав'язано комунікацію літаками між Парижем-Прагою і Константинополем, із стаціями у Відні, Будапешті і Білгороді. Літаки відлідають три рази на тиждень.

Спроба зближення церкви і держави в Італії.

Італійська преса доносить, що між королем Італії, урядом і Ватиканом ідуть переговори, які являються спробою довести до зближення пом'як церквою і державою.

Нові збігці з Росії.

До Неаполя прибули три кораблі російських збігців. Частина з них прибуло з Росії а частина з Константинополя і Болгарії.

В Ірландії кипить.

В Дубліні виконано кілька замахів і спалено два дома. Повстанці розбили відділ правильного війська.

В Смирні.

В Смирні панує спокій. Між населенням замітне бажання мира.

Д'Ануціо почесним командантом націоналістичної армії.

Часописи звідомляють з Риму, що Д'Ануціо прийняв найвище почесне командування кемалістичної армії й одержав усі відзнаки, зв'язані з цією степеню.

Мадяри членом Союзу Народів.

Дня 26. лютого Союз Народів прийняв Мадяричину в члени Союзу Народів.

Союз фашистів з націоналістами.

Дня 27. лютого представники партії фашистів і націоналістів підписали договір про закінчення союзу між обидвома партіями. Націоналістичні організації будуть допущені до участі в державній міліції.

Справа Міжнародного трибуналу справедливості в американському сенаті.

Вашінгтон 28. II. Комісія сенату для справ заграничних прийняла на вчорашньому засіданні резолюцію, яка домагається від Гардінга ствердження: 1) чи є прихильником договору, який спонукає би всі держави, підписані на протокол в справі міжнародного трибуналу справедливості, до повернення цему трибуналу всіх конфліктів, які не даються поладнати дипломатичною дорогою, м. н. конфліктів, спричинених інтерпретацією договорів, погонтанням міжнародних зобов'язань і відшкоду

Совітська Росія.

Катеринбурська демонстрація.

Демонстрація протеста проти рурської окупації, улаштована комуністами в Катеринбурзі, в якій брало участь більше 20,000 чоловік, чесподівано для її організаторів обернулася в демонстрацію проти комуністів й совітської влади. Оратор, який говорив після комуністів, заявив на мітингу, що одним багнетом не можна примусити людність виконувати бажання захватчиків й вказав далі на те, що в свій час міліція й червоноармійці зброєю розганяли тих, що торгують на ба-

зарах, а тепер міліція тією самою зброєю охороняє базарних крамарів і всі торговельні підприємства; оратор висловив надію, що скоро наступить момент, коли кожен громадянин Росії незалежно від своїх політичних переконань, буде мати можливість говорити відверто, що він думає і що його вільне слово й думка будуть охоронятись зброєю народної армії. Після промови оратора присутні гучними окликами висловили йому співчуття й проважали охорону біля трибуни захищали оратора від агентів державного управління. (Вістник).

ваннями; 2) чи Hughes є прихильником згаданого договору, а якщо так, чи в цій справі Гардінг був би схильний до висондовання ставовища інших держав супроти такого договору.

Англія уважає інтервенцію в справі польсько-литов. конфлікту зайвою.

Льондон 28. II. В палаті громад посол Sinclair (ліберал) вніс інтерпеляцію в справі польсько-литовського конфлікту, запитуючи, чи правительством поробило зарядження в справі спричинення інтервенції Союзу Народів в цій справі. В імені правительтва відповів Mac Neill, що Союз Народів повинен сам видати рішення. На запит Sinclair'a, чи ініціатива великодержав є необхідна для спричинення акції Союзу Народів Mac Neill заявив, що супроти відкинення з боку Литви рішення Союзу Народів англійське правительтво уважає інтервенцію Англії за зайву.

Дописи з краю.

(Брання, реєстрація, карні експедиції, господаря поліції й війська.)

Теребовлянина.

С. Слобідка Струсівська. Щоб додати добровольцям більше доброї волі, то до села прийшла ціла сотня піхоти з Теребовлі. Командант експедиції був селян та взагалі знушався в неможливий спосіб.

Побиті були Михайло Матемеш і син Павла Обуховського; та найбільше знушались над Андреем Ліщинським, Поляком, за те, що його син, хоч Поляк а не пішов до війська. Щоби родина не бачила знушання, то капітан казав замкнути матерей зловлених хлопців до зимної комірки, де вони в холоді просиділи майже цілу ніч. Забрані продукти, як збіжжя, муку, крупи, масло, яйця і сало капітан відсилав до своєї жінки до Теребовлі. Так гуляли по селі 5 днів.

До війська мало ставитись 27 людей, з того 2 Поляків, однак добровільно пішов всього навсього лиш один Поляк. То саме військо робило таку парадну в Острівці, в Рівдванях, Зубові, Гужницьках і Тютюкові.

С. Романівка. До села загощила карна експедиція з 40 піхотинців. При вступі до села командант капітан заявив, що за те, що поборони не пішли до війська добровільно, кожний з них мусить дати корець пшениці. Зараз же військо стягнуло 35 кірців різного збіжжя. Найбільше грабували дріб, який на місці різано; з села взяли повних 5 мішків курей. Не обійшлося і без побиттів. Побито супроти, 12-літнього брата Анни Пахолок і м. Коли селяне пішли зі скаргою до команданта, то почувши, що все відбулося на його наказ. По трьох днях рабунку жовніри пішли.

С. Малів. Дня 8. лютого приїхала до Малова карна експедиція в числі 18 жовнірів під команду поручника Паньковського. Вночі о 11—12 год. прийшли жовніри до вдови Олени Трендовацької, 60-літньої старушки, вибили вікна й забрали до 150 кг. віса з мішками, яйця, білля, та дрібні хатні річі, як ніж, сірники і т. д., а вкінці тяжко чобили стареньку газдиню.

9. лютого в подібний спосіб обрабували Миколу Левка, забравши 120 кг. ячменю, а сам п. поручник побив 40-літню жінку Левка; свідки: Микола Козачок, Стах Чоп, Текля Шестик. У Гринька Мельничного забрано 300 кг. збіжжя, у Федька Прачука теж саме, а самого Прачука і його жінку побили. У Федька Пасинка вибили вікна і забрали 140 кг. збіжжя. В Павла Козака забрали 50.000 мп. Від Пилипа Нича зажадали долари як „викуп“; Нич дав їм два долари й жовніри ідійшли. Всі названі не мали си-

ОСТАННІ ВІДОМОСТІ.

ТЕЛЕГРАМИ ПОЛЬСЬКОЇ АГЕНЦІЇ ТЕЛЕГРАФІЧНОЇ.

Справа миру з Туреччиною.

Ангора. Правительтво представило Нар. Зборам пропозицію підписати мирові клявулі, прийняті в Лозанні під умов, що вилучиться фінансові й економічні справи, котрих управління послідувало би до шести місяців.

Париж. „Пірі Пар.“ доносить за царгородською пресою: В. англійський комісар повідомив Аднака бей, що Англії не згодиться на вилучення з мир. договору економічних клявулі і не піддасть їх дискусії після підписання договору.

Англія партія преси за відкиданням оранцузьких військ з Надренії.

Париж. „Еко д'П.“ з Лондона: На тайній засіданні комітету партії праці відкинуто внесення, яке поручає м. п. управління справи німецького довгу супроти Франції на такій основі: унілення Німеччини міжнародної позички, відкидання Францією військ із Надренії і скликання світової конференції для переведення ревізії Версальського договору.

Саботаж.

Дісельдорф. Наслідком спроченого саботажу залізничної катастрофи в Капельні п'ять залізничників було ранених. Ренський телефонічний кабель знову ушкоджено наслідком саботажної акції. Телефонічна акція між Есен і Дуйсбургом перервана.

Лист Чічеріна з нагоди 5. роковин незалежності Литви.

Рига. Ковенське „Ехо“ містить лист Чічеріна, надісланий з нагоди 5. роковин незалежності Литви. Лист констатує факт освободження литовського народу, а кінчиться так: Не пробуємо насилувати свободу або порушати права інших, литовська республіка є колючим чинником стабілізації відносин у східній Європі. Приятельські взаємини, які вляжуть її з російською федерацією, принесли вже немало користь обом сторонам і остануть на будуче гарантією загального миру.

Заборона побуту гірникам чужої народності.

Париж. „Еко д'Парі“ з Дісельдорфа: Німецькі влади в Порурі постановили від тепер не давати дозволів на побут гірникам інших національностей в Порурі.

Німецький протест.

Берлін. Польрад. Німецьке правительтво вистало до міжсоюзної комісії ноту з протестом проти залізничних розпорядків окупантських властей.

Перервані фінсько-російських переговорів.

Рига. Фінсько-російські переговори в справі закінчилися торгів. договору завішено. Фінська делегація вернула до Гельсінґфорса, де матиме наради із трактатовою комісією.

Звільнення пор. Тілінґера.

Ляйпциг. Державний трибунал увільнив пор. Тілінґера, обвинуваченого за влещення втечі вбійникам Ерибергера.

Конгрес комуністів за незалежністю від Москви.

Християнія. Польрад. Конгрес комуністів прийняв 94 голосами проти 92 внесення в справі відширення об'єму незалежності партії від Москви.

нів у поборовім віці. Крім цього п. поручник наложив контрибуцію на багатших по 40 кг. а бідніших по 20 кг. збіжжя і 20 курок. Всіх вище поданих селян поручник мав списаних на карточці.

Д-броміліщина.

Неслухняні „добровольці“ отримують листи такого дразка: Starostwo w Dobromilu L. 18867/22

Papu Stefanowi Szmigielskiemu, abiturjentowi gimnazjalnemu w Hujsku do wiadomości: Stefan Szmigielski, lat 21, abiturjent gimn., rodem z Bełełuj powiat Sniatyn, syn M kołaja i Marji, zamieszkały w Hujsku, jako instruktor dzieci ka. Marynowicza proboszcza w Hujsku.

P. P. P. w Kalwarji z 23. 12. Sp. F. Nr. 17. Przekroczenie z § 44. ust. z 11. XI. 1889. popełnione przez uchylenie się od poboru wojskowego. Uznaje się Stefana Szmigielskiego z Hujsku winnym z przekroczenia, jak wyżej i skazuje go się zato przekroczenie po myśl § 44. na karę aresztu 6 dni z zamianą na 6000 Mkp.

Przeciw temu orzeczeniu wolno wnieść rekurs do Województwa w terminie 3 dni, licząc od dnia następnego po otrzymaniu orzeczenia. — Dobromil 3. I. 1923. Z wil. kancelista b. Namiestnictwa w. r. Widziałem: Starosta dobromilski: S karzyński w. r.

Листи такого самого змісту дістали: Осип Менпінський і Михайло Лесків абіт. гімн. з Писька, лише без заміни на грошеву кару.

Жертви на „Рідну Школу“ мусять бути постійні, бо ж і видатки „Рідної Школи“ є постійні.

НОВИНКИ.

— Конфиската. Останнє (46) число нашого часопису сконфісковано за закінчення рубрики „З преси“ і за частину вірша Ол. Бабія „Кавка“.

— Підручник німецької мови для українських середніх шкіл, II. ч., укладу проф. Володимира Калиновича, появився накладом Наукового Товариства ім. Шевченка. Підручник апробований Льв. Шк. Кураторією. Набути можна в Книгарні Наукового Тов-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

— Пожежа у Львові. Минулої неділі при вул. Крашевського відбулася пожежа під ч. 13, де спричинила значні шкоди, після чого пожежна сторожа її зліквідувала.

— Der Mohr hat seine Schuldigkeit getan — der Mohr kann gehen. Минулої суботи перестав виходити „Рідний Край“ з причини величезного дефіциту цього безнадійного підприємства.

— Клясові авантюри в школі. У 7-класовій школі у Варшаві учитель Травб ударив в лице 10-літнього ученика Рубіна так, що цей залився кров'ю. Батько побитого хлопця напав на другий день на учителя під час науки в школі і почав його окладати п'ястуками. Учитель обороняючи себе, вдарила ножем Рубіна в голову і смертельно поранив його. Прийшла поліція і учителя відвезла до криміналу, а Рубіна до лікарні.

— Із судової сали. Перед судом присяжних у Львові ведеться розправа проти Леона Стечина, шлюсаря, який застрілив Юзефу Заяць і тяжко поранив її сестру. Ціла ця історія має характер любовної авантюри на тлі супружчої заздрості.

— Спокоєний ніч. На вулиці Карла Людвіка у Львові, дня 27. лютого, спокоївся селянський кінь і втанцював з возом по вулиці переїхав одного польського жовніра, якому уділено лікарської допомоги.

— Комунікат Митрополитичого Ординаріату. На прозьбу Митрополитичого Ординаріату у Львові проголошуємо слідуєчий комунікат, котрий урядово виїде в найближчій ч. „Львівсько-архієпархіальних Відомостей“. „Поручаємо всім Всеч. Урядам Парохіальним, що в неділі і свята як довго буде трівати Апостольська Візитація його Ексцеленції о. Дженоккого при служенню св. Літургії долучали прошення з ектенії „О призначення помочи св. Духа“. Заразом поручається всім монастирям так мужеським, як і жіночим зарядити молення в тім самім наміренню до Найсв. Серія Христового через Заступництво св. Священномученика Йосафата. Всч. оо. заохотять також і вірних до усильних молитв в тім самім наміренню в тій так важній хвилі для нашої церкви і нашої рідки. — Від Митрополитичого Ординаріату у Львові дня 28. лютого 1923 р. о. Александер Бачинський, ген. вікарій.

— Смерть польського артиста. У Варшаві помер на удар серця Вацлав Калінінський, один з найкращих артистів тамошніх театрів.

— Вп. Передплатам в Чехословаччині просимо отримувати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спільки „Діло“ у Львові, з нас повідомити листівкою. — Адміністрація.

Курс грошей.

Львів, дня 28. лютого 1923.

Долари американські	48.400—48.700
(1 і 2-ки)	48.000—48.400
Долари канадські	47.400—47.700
(1 і 2-ки)	47.000—47.400
Марки німецькі (10 тис.)	1.60—1.70
„ „ 1000	0.00—0.00
„ „ (сотки)	1.35—1.40
„ „ (дрібні)	1.20—1.45
Лей румунські (дрібні)	220.00—230.00
Корони чеські (дрібні)	200.00—220.00
„ „ (дрібні)	1350.00—1450.00
Австрійські степл.	1325.00—1375.00
„ „ ст. ем.	0.000—0.000
„ „ сотки нов. ем.	0.00—0.00
„ „ 50 кор.	0.00—0.00
„ „ 20 кор.	—0.00—0.00
„ „ 10 кор.	—0.00—0.00
„ „ 1 і 2-ки	0.00—0.00
Рублі 5-сотки	350.00—400.00
„ „ сотки	350.00—400.00
„ „ 25-ки	100.00—110.00
„ „ дрібні	0.00—0.00
„ „ думські 1.000-ки	0.00—0.00
„ „ 250-ки	0.00—0.00
Карбованці	0.00—0.00
Гривні	0.00—0.00
Франки французькі	2750.00—2775.00
Фунти стерлінґів	210.000—215.000
Франки швейцарські	8700.00—9000.00

Золото:

20 кор.	210.000—215.000
20 франк.	200.000—205.000
20 марк. нід.	220.000—225.000
Фунти стерлінґів	00.000—00.000
10 рубл.	240.000—245.000
Долари	00.000—00.000

Срібло:

Корони австр.	2.100.00—3.200.00
5 кор. австр.	00.000—00.000
Фльорени австр.	8.100.00—8.200.00
Рублі	14.400.00—14.700.00
Колійки	00.00—00.00
Долари американські	00.000—00.000
„ „ полов. і 1/2	0.000—0.000
Долари канадські	0.000—0.000
„ „ дрібні	0.000—0.000
Лей румунські	0.000—0.000

розвою гімназії. По уділенню аб-солюторії уступаючій старшині — загальні збори вибрали нову стар-шину, в склад котрої увійшли: о. Нестор Кисілевський голова, в члени: Білик Микола, рільник, Боклашук Микола, оільник, Доробчинський Евстахій, нар. учитель, Лень Андрій, офі-ціаль кси скарб., Олексівна Марія, учителька і Сілецький Осип, міщанин-ремісник. П. Лев Рудницький, управитель гімн., увійшов до старшини Круга з уряду.

Приклади гідні на-слідкування.

На „Рідну Школу“ аложили в польських марках: д-р Лев Ганкевич від д-ра Станіслава Полянського, лікаря в Володимирі Волинським 100.000, Школярі гром. Ореліць 25.000, Ів. Лебішак, уч. VI кл. А. шк. ім. Шашкевича 2000, Школярі гром. Дроговичів з коляди 30.000, Школярі української школи в Вин-никах з вистави 3000, чит. „Просві-та“ в Ласківцях 21.000, як 5 пр. з вистави, о. Курдидик з Калуща 35.000, як 10 пр. з вистави, о. Ів. Плавюк з Товмача 3406, як 1 пр. з вистави, о. Мик. Декайло зі Стру-сова 13.005, як 10 з вечерниць, Ол. Курилович 22.265, як 36 з ма-скаради, д-р Вол. Охримович 40.000, дир. Микола Яшків 180.000, чит. „Просвіти“ на Личакові 10.500, як процент з вистави, шкільний Комі-тет на Левандівці 6000, з Пущення, чит. „Просвіти“ на Левандівці 2000, як 36 з забави чит. „Просвіти“ в Замарстинівці 4900, як 5 пр. з ви-стави, Кр. У. П. Т. в Грималові 5000, як 1 пр. з вистави, чит. „Просвіти“ в Монастирських 1600, як 1 пр. з вистави.

Прочі тов. і комітети, що улаштували в січні і лютім ви-стави та вечерниці і т. п. досі ще не аложили обов'язково 1 пр. дат-ку. Жертводавцям складає щирю подяку Головна Управа У. П. Т.

ОПОВІСТКИ.

Заходом Читальні „Просвіти“ Ли-чаківської ділянки відбувається для 4. марта ц. р. в велик. залі Народного До-му о год. 7. вечером ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ СВЯТОЧНИЙ ВЕЧІР. В програму вхо-дять прогукні мішного і мужського ко-ру читальні, вступне слово Вп. проф. М. Галушницького, декляції, сольоспів-ли і сольо скрипкове при ласкавій участі Вп. П. Чабанівної-Наторної, Ір. Макухія-ної, Ст. Пашкова і К. Чички. Вступ мі-шній за запрошеннями. Добровільні жер-ти на будову власного дому будуть при-ймаються з подякою. Запрошення видаєть-ся кожного дня почавши від 12. в до-машній Читальні при вул. Газетера ч. 12. від год. 7-ої вечером, а в п'ятницю і су-бо у Народний Дім на „Бесіді“ від год. 6-8 вечером. 1795 2-2

Український Нар. Театр ім. Тоби-левича в Станіславові устр. ює в неді-лю 4. марта ц. р. від год. 7:30 веч. у світлицях „Бесід“ ТОВАРИСЬКИЙ ВЕ-ЧІР з рециташами, співами, концертом власної оркестри і т. д., а в суботу д. 10. марта ц. р. від год. 7:30 веч. ТЕА-ТРАЛЬНИЙ ВЕЧІР, Вступ 2000 мп., для членів 1800 мп. Управа Театру прохає о як вайчисленнішу участь. 1801 1-1

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЄТЬСЯ учителька крою і шит-тя для філії „Труд“ у Снятині. Зго-лошення слати на руки Наталії Семанюк, Снятин. 1797 1-3

ЕМІГРАНТІВ, що були в Америці, Пен-сильванії т. е. Філадельфії, Вількесба-ре, Пітсбургу, Скрентон, просить пода-ти свої адреси в важкій справі до Адмі-ністрації під ч. 10.300. 1796 1-2

ІНСТРУКТОРА до вищих клас пошукують сейчас. — Вожейко в Ставчанях коло Львова. 1800 1-3

ДЯК молодий, безженний і уміючий про-вадити хор, шукає по-ади. Львів, вул. Коротка 6, Дмитро Кондрат. 1798 1-1

УЧИТЕЛЬ на село до д. ох хлопців з 1. і 2. гімназ. зараз потрібний. Визгоро-дження після умово. зголошуватися до адв. д-ра Мих. Воробия в Калущі. 7178 2-2

Дуже важне для реемігрантів до Америки.

ЄВРОПА-АМЕРИКА

4½ ДНЯ
через Океан.

ЄВРОПА-КАНАДА

4½ ДНЯ
через Океан.

БОРАВЕЛЬНЕ ТОВАРИСТВО

„WHITE STAR LINE“

(ЛІНІЯ БІЛОГО ЗОРІ).

Кожний, хто хоче повернути до Америки, незалежно коли прибув до краю, і чи має американський паспорт, нехай зго-восється до наших бюр і одержить потрібні вказівки для одержання візи Американського Консуляту на виїзд до Америки і буде висланий без труднощів до місця візду в Америці.

„WHITE STAR LINE“
ТЕРНОПІЛЬ, Тарновського 5, і ЛЬВІВ, Городецька 36.

ІНСТРУКТОРА прийму сейчас для трьох гімназ явних учеників, з то: з II кл. і повторення IV і V кл. гімн. Зголошен-ня з поданням умінь і точною своєю а-дресою слати письменно на адресу: о. І-ван Ільницький, парох в Головоцьку п. Я-сінка масьова. 1794 2-3

НЕ МАЮ НАСІННЯ цього року. Німець-ко дуже дороге і годі дістати. — Д-р Величко Григорій. 1792 2-3

БОНДУКТОР електронної залізничної у Львові, що для 4. II. ц. р. о год. 6-й рано по дорозі від почта до Гетьман-ських валів продає Панова Українцями, що їхав в товаристві пани білет з несе-відкою на Г. Г., з не маючи здачі з 5000 мп. звернув гроші а старона білету. Від-так не уживав ті білети шодав дальше, однак при контролі інспектор зажавав бо-му подвійну продаж того самого білету і видавши зі служби. Просить проте офі-ційний кондуктор потяжного Пана, що-би був ласкавий згол ситися до трамва-євого інспектора та потвердити правди-вість повного факту, щоб підписа-ний віг наново вернути до служби. — Бе-леш Іван, трамв. кондуктор. 2-1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакції не відповідає.

Д-р Стефан Федак

1747 веке поновлю 4-10
ЛДВО АТСЬКУ КНИЦЕЛЯРНЮ
у Львові, вулиця Сягоуська ч. 48.

Товариство українських жінок
— „ТРУД“ в ЖОВКВІ —
ПОШУКУЄ КРАВЧИНІ
Зголошення до пані СІНГАЛЕВИЧЕВОЇ
1787 в Жовкві. 2-6

— Знання в дешевості —
МАГАЗИН ВЗУТТЯ
20. АКАДЕМІЧНА 28.
порукає найновіше варшавське і віден-ське взуття. 1789 1-3

Жадаєте сейчас ЦІННИКІВ на насіння червоної коню-шини, ТРАВ, ПАШНИХ БУРАНІВ І ЯРИН.
ПЛУГИ залізні і ТОМАСИНУ 16% які доставляю —
Власний Союз Господ. Союз „Сільський Господар“ ЛЬВІВ, ЗІМО-РОВИЧА ч. 20. IV 2-2

Важне для Пань і Панів!

Повернувши з Відня, привіз я послід-ні моделі до перерібки і фарбування жіночт і муж. солом'яних капелюхів

Карло Вайс ЛЬВІВ, вул. Дом-и Канська 5. 2-1

Присилайте передплату!

ДИВАНИ

фіранки обриси
портіри мебелів матері
дивани матеріалістичні
лінолеуми стори до вікон
Кили на ліжка
ЦЕРАТИ відпрасовані і на метри
ТАПЕТИ в найкращій наборі по-1382 ручат 0-7
Е. КІЧАЛЕС і А. МАРГУЛЕС
Львів, вулиця Сягоуська ч. 19.

Звіdomлення

Повіdomляю Шан. П. Т. Відборців, що минішого дня відкрив я на ново від бо-гато літ існуючий —

Склад машин до шиття та тошів, як також всяких приладів до них та прохаю їх по цінах списку фабрики ФЕБУС РОЗЕНМАНН ЛЬВІВ, Берн-штайна ч. 18. Гуртом! — — — ДЕТАЛЬНО! Повучення з провінції відвортно. Позір XXVI на фірму і число дому. 4-4

Ширіть наш часопис!

НАРОДНІ СТРОЇ вишивані, вишивані жупани, запяси, сорочки, краватки і м., виконую. XV купую і продаю 7-20
ніжона спілка промислова „ТРУД“, Львів, Ринок 38. (вл. дім)

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від поведілка 26. ц. н. настроєву драму на тлі французької аристократії в 6. діях п. 3.

Маркіза de Clermont.

Дві головні ролі маркізи de Clermont і поетичної Жазмен креує молода і вродлива МАРГАРЕТА ГЕД.